

Garderen

*Darpsproat
uut Garder*

VAN DE REDACTIE

Direct na de heropening van het dorp in december 2011 is er iets veranderd aan de verkeerssituatie en de voorangsregels. Wij dorpelingen hebben er over het algemeen weinig moeite mee, behalve als we in de avondspits zo geduldig mogelijk stilstaan op het knooppunt van de Bakkerstraat en de Dorpsstraat. Soms zit er geen beweging in. Sommige mensen hebben op school bij versperringsles wel héél goed opgelet. Meestal en misschien juist daardoor komen we toch wel weer ongeschonden thuis, wel of niet op tijd voor het avondeten.

Veel 'vreemden', zoals mijn oma hen altijd noemde, snappen nog steeds niet dat elke verkeersdeelnemer op wielen van rechts voorrang heeft. En er staan toch voldoende en duidelijke bordjes die dit aangeven. Peter van den Born beschrijft in dit nummer hoe een simpel en ontspannend bedoeld fietstochtje met zijn zoon bijna uitliep op een krom voorwiel of erger. Ik heb kort geleden op dezelfde plek op mijn fiets ook geprobeerd om voorrang te krijgen. De rijder in de kruisende auto keek me aan alsof ik een aanslag wilde plegen en de bestuurder heeft me waarschijnlijk niet eens gezien. Misschien is het ook gewoon aan onbekendheid met de situatie te wijten. Zo zijn er ook talloze mensen van verre die menen dat er op de hele Veluwe niet sneller dan 60 kilometer in het uur mag worden gereden.

Laten we het maar niet hebben over de stuntrijders op Solexen, e-steps en Segways. Fietsen is dus niet altijd een lolletje, zelfs of juist niet in Garderen. Voorzitter Cees doet verderop verslag van de fietstocht die hij samen met zijn vrouw ondernam naar Santiago de Compostella. Toch leuk als je de tijd en goede fietsen hebt. Maar ook hun uitstapje ging niet helemaal van een leien dakje. Nóg een geluk dat ze niet met de trein zijn gegaan.

Ook namens de rest van de redactie hoop ik dat deze aflevering van de eerste en echte Garderense *glossy* u weer genoeg leuks en leerzaams biedt. We hebben er in ieder geval met plezier aan gewerkt.

DJV

PS

1. Misschien is de oplossing voor ons verkeersprobleem heel simpel. Een oudere dame van de Hoge Boeschoterweg meende al ver voor de nieuwe verkeersregels dat ze altijd en overal, op twee benen of twee wielen, voorrang had als ze maar duidelijk richting aangaf. Wee degene, die dit niet met haar eens was.
2. U leest straks dat weerman Reinout "Mijnheer" zei tegen de man die even eerder door zijn vader voor "sukkel" was uitgemaakt. Het is duidelijk dat de invloed van zijn moeder in de opvoeding van doorslaggevende betekenis is geweest.

HALVERWEGE 2013

De VVV in de molen

Sommige dingen lopen heel vlot, andere acties kennen veel tegenslag. De renovatie van de VVV is er zo een. Hebben we eindelijk toestemming van Monumentenzorg en akkoord van het Veluws Buro van Toerisme, gaat het bouwbedrijf failliet. Een aantal van u kennen architect Rouke Bloemsma inmiddels, ze geeft nooit op. Met een beetje goede wil zullen de werkzaamheden na de bouwvak-vakantie kunnen beginnen.

Ook zijn we, in nauwe samenwerking met de gemeente, aan het kijken hoe we de VVV in de molen langer open kunnen krijgen. Als onze gasten te vaak voor een gesloten deur staan, gaat de loop naar de molen er uit. En dat mag niet. In ons dorp, waar zo veel gasten komen, moeten we het gastheerschap hoog in het vaandel hebben staan. En onze molen is een van onze monumenten, waar we trots op kunnen zijn. In de molen wordt gelukkig ook nog graan gemalen. Een prachtgezicht. Weet u trouwens, dat u voor de echte pannenkoeken het meel hiervoor in de molen kunt kopen??

Glasvezel

Ons lot om glasvezel te krijgen ligt in de handen van wethouder Van Daalen. Dat geeft ons wel vertrouwen dat het er komt, maar we zouden het allemaal wel iets sneller willen hebben.

De biebbus

Weet u nog dat de biebbus per 1 juni 2013

gaat verdwijnen? Dat is helaas zo. In samenwerking met de Prins Bernhardschool heeft Plaatselijk Belang een brief naar het gemeentebestuur gestuurd. Ons voorstel was om in de twee woonkernen, die te ver van een bibliotheek liggen, de scholen van e-readers te voorzien. Uiteindelijk kwam het gemeentebestuur met een weigering. Laten we maar niet ingaan op het argument van de weigering. Dat was een authentiek geval van een echte kulweigering. Maar een ding hebben we wel bereikt. De scholen krijgen weer boeken aangereikt. Het hoofd van de Prins Bernhardschool was er tevreden mee. En de schoolkinderen kunnen boeken lezen. En dat telt !!!!!!!

De wildkansel

In de vorige uitgave van "Darpsproat" schreven we nog 'een' wildkansel. Nu kunnen we zeggen dat 'de' wildkansel eraan komt. Deze is gepland in het Speulder-en Sprielderbos. Samen met de wethouder en uw voorzitter zijn we naar de gedeputeerde Van Dijk geweest. Deze was direct enthousiast en heeft voor een groot gedeelte van het geld gezorgd. De RABObank had ook al een toezegging gedaan en met hulp van wethouder Van de Hengel hebben we de twee andere gemeentes (Putten en Ermelo) bereid gevonden om mee te betalen. We zullen u niet vermoeien met problemen van bestemmingsplannen, ILG-gelden en meer van dat soort procedures. We gaan er echt voor om dit tot een succes te maken.

De statuten

Hierover kunnen we kort zijn. We hebben weer statuten. Met terugwerkende kracht zijn de oude statuten verlengd, verbeterd en aangepast. Met dank aan notaris Pool en Walter Koller. En natuurlijk ook aan de Algemene Leden Vergadering, die deze heeft goedgekeurd.

CJH

Garderen Vooruit voor een nieuw Dorpshuis / sporthal

Graag willen we u als dorpsbewoner informeren over de vorderingen met betrekking tot de nieuwbouw van het Dorpshuis/sporthal in Garderen. Garderen Vooruit is een commissie die op initiatief van Plaatselijk Belang enthousiast gestart is om samen met de inwoners van Garderen en de gemeente te komen tot een nieuw Dorpshuis/sporthal. Zoals bekend is het een feit dat "De Koepel" niet meer aan de huidige eisen voldoet.

De meeste verenigingen maken geen gebruik meer van "De Koepel" en hebben inmiddels hun heil elders gezocht en dat is geen goede zaak voor de sociale cohesie van ons als Garderenen.

Een nieuwe accommodatie is dan ook een must, vandaar dat we met alle betrokkenen/gebruikers van de oude "De Koepel" aan de slag zijn gegaan voor een nieuw Dorpshuis/sporthal.

Natuurlijk niet makkelijk om dit in deze tijden

van de grond te trekken, maar als er geen initiatief is dan komt er niets op gang.

Wie maken zich sterk in Garderen Vooruit:

Rijk van Dam	<i>Prins Bernhard School</i>
Ton Kool	<i>Herv. Gem. Garderen</i>
Ronald Vaarkamp	<i>Volleybalvereniging</i>
Marjolein Schoemaker	<i>TOG</i>
Gert-Hein Kevelam	<i>Veluwe Boys</i>
Saskia Kuijt	<i>Kinderopvang BijdeHandjes</i>
René den Uijl	<i>Oranjevereniging</i>
Gemma van Blotenburg	<i>Secretariaat commissie</i>
Stefan Zevenbergen	<i>Plaatselijk Belang</i>
Ton van Krevel	<i>Plaatselijk belang</i>

Bovenstaande zeer betrokken commissieleden zijn een aantal keren bij elkaar gekomen en zij hebben samen met medewerkers van de gemeente Barneveld inmiddels een wensenlijst samengesteld waar het nieuwe Dorpshuis/sporthal aan moet voldoen.

Vervolgens is ook via een flyer/enquête aan de inwoners van Garderen gevraagd om hun mening en ideeën te geven. De respons die we daar op hebben ontvangen hebben we toegevoegd aan het wensenlijstje, zodat we langzamerhand een goed beeld hebben van waar het nieuwe Dorpshuis/sporthal aan moet voldoen.

Op de informatie avond van 18 juli jl. in de "Dr. Kruiemelstaete" hebben we een duidelijke presentatie/uitenzetting gegeven over de hui-

Wist u dat

- ▶ Garderen sinds 30 april weer een Koningslinde heeft. Het hekwerk om de boom heeft de vorm van de koningskroon. Bouwbedrijf Van de Kolk en het Bouwfonds hebben deze kroon geschonken.
- ▶ "De Hoge Eng" bijna gereed is. Nu al zit er een gezellige sfeer in deze nieuwe buurt.

- ▶ De opzet van de Hoge Eng voor sommige wijken in en rond de gemeente Barneveld aanleiding is om een gelijksoortige bouwwijk neer te zetten.
- ▶ Per 1 september de Prins Bernhardschool weer een peuteropvang heeft.
- ▶ Koos Bronkhorst in 2013 geridderd is. Wie in 2014???
- ▶ Telkens als je langs het klimbos rijdt, je kunt denken: ook dat hebben we in Garderen toch maar. Het is aantrekkelijk voor de jonge bezoekers van de Veluwe. Goed voor ons imago.

GARDERENSE VERKEERSVEILIGHEID

dige stand van zaken en hoe we verder gaan. Hier hebben we ook de resultaten van de enquête die door onze dorpsbewoners is ingevuld, uitvoerig besproken.

Een belangrijk onderwerp is bijvoorbeeld de locatie. Als meest genoemde locatie kwam nadrukkelijk de Koningsweg bij "Heeja" naar voren. Ook de commissie ziet dat hier de beste mogelijkheden liggen.

Natuurlijk moet het huidige wensenlijstje nog verder bewerkt worden voordat dit een definitief overzicht van eisen wordt. Tevens moet de belangrijke vraag worden beantwoord over hoe dan het toekomstig financiële plaatje eruit komt te zien.

Dit zal uiteraard nog uitvoerig met de gemeente Barneveld besproken worden voordat e.e.a. definitief wordt.

Ook willen we als commissie nog op bezoek in de naburige dorpen waar een dergelijk gebouw al eerder is geplaatst. Hier kunnen we leren van de aanpak, inrichting en faciliteiten zodat we dit verder kunnen bespreken in onze commissie en met de gemeente. Kortom, nog een lange weg om te gaan, maar er ligt al wel een marsroute.

We zullen u als dorpsbewoners o.a. via "Darsproat" op de hoogte houden omtrent de voortgang.

Garderen Vooruit - TvK

- ▶ Ook de Beeldentuin weer top heeft gedraaid. Zouden ze de 100.000 bezoekers weer halen?
- ▶ De "Dr. Kruimelstaete" nu ook voor een paar dagen in de week een kapsalon heeft?
- ▶ Er nog een of meerdere personen gezocht worden, die met een club van mensen de jeu de boules baan bij de "Dr. Kruimelstaete" willen gaan gebruiken.
- ▶ Er een boekje met een wandeling door Boeschoten ontwikkeld wordt.

CJH

Mijn zoon Reinout (de weerman) probeert vaak naar Garderen te komen, een dorp waar zijn hart nog steeds naar uitgaat. Als het weer niet te slecht is maken we altijd een rondje per fiets om ons mooie dorp om van de wisselende uitzichten te genieten.

Begin augustus reden we dit rondje en kwamen bij de kruising Bakkersstraat-Boeschoterweg. Onderweg hadden we een heel gesprek gehad over de veranderde voorrangsregels in Garderen en dat dit nieuwe

systeem de verkeersveiligheid niet ten goede was gekomen. Vooral voor fietsers (die nu ook vaak voorrang hebben!) is het niet raadzaam die voorrang uit te oefenen. Om dit te bewijzen zei ik tegen Reinout: "Let op, ik heb nu voorrang en ik ga het nemen ook...". Zelf was hij zo verstandig op de rand van de kruising te blijven staan. Ik had berekend dat als de auto doorreed ik nog wel kon wegkomen. Ik kwam de weg over maar achter me stond een auto met gillende remmen stil. De chauffeur draaide het raampje open en via het open raampje "had een stroom van ongerechtigheden de overhand op mij...". Ik werd daar niet vrolijk van, ik stond immers in mijn recht en vandaar dat ik hem toebeet dat hij een sukkel was en dat hij zijn verkeersregels eens moest leren. Eerst dreigde hij de auto uit te komen maar bedacht zich toen en draaide in plaats daarvan het andere raampje open. "Wou jij het soms ook nog proberen!" blafte hij Reinout toe. Reinout bleef heel rustig en zei: "Mijnheer, fietsers die van rechts komen hebben voorrang en dat al meer dan drie jaar. U staat vlak bij het bordje dat aangeeft dat u voorrang moet verlenen...!" De man slikte een paar keer en schreeuwde toen "dat geldt in Garderen niet!!" Ondertussen stonden al een vijf auto's achter hem te wachten en hij besloot maar te vertrekken. Vol gas vertrok hij met zijn dure slee richting Zondag.

Dit is maar één voorbeeld van de nieuwe voorrangsregels in Garderen waar trouwens ook veel andere automobilisten moeite mee hebben. Ik kan fietsers dan ook aanraden hun recht niet uit te voeren en rustig te wachten tot de auto's voorbij zijn en daardoor kans te houden op een lang en gelukkig leven.

PvdB

De Pelgrimsweg naar Santiago de Compostella in Spanje

Al in de vroege Middeleeuwen trokken mensen uit alle delen van Europa naar Noord Spanje om een bezoek te brengen aan het graf van de apostel Jacobus. Volgens de overlevering spoelde de apostel aan op de kust, bedekt met schelpen. Later verscheen hij weer, levend en wel, op een wit paard. Zo voerde hij de troepen aan bij de slag tegen de Moren. Daardoor werd die slag gewonnen. Het graf van Jacobus werd een bedevaartsoord, dat al in de tijd van Karel de Grote rond het jaar 814 bekend was. Op 25 juli herdenkt heel Spanje de heldendaden van Santiago, zoals Jacobus daar heet. Tot op de dag van vandaag brengen vele pelgrims een bezoek aan de kathedraal van Santiago, waar de apostel begraven is.

Ook vanuit Nederland wordt de Pelgrimsweg die door Frankrijk leidt, door velen afgelegd. Vaak staan deze pelgrims op een kruispunt in hun leven en moeten moeilijke beslissingen nemen. Soms zijn ze liefhebbers van architectuur en geschiedenis, twee zaken waarvan gedurende de reis volop kan worden genoten! Zo kunnen veel dingen een reden zijn om de lange tocht (ongeveer 2530 km) te ondernemen...

Onze dorpsgenoten Cees en Ria Hoogeveen hebben onlangs de Pelgrimsweg per e-bike helemaal afgelegd. Een geweldige prestatie!

Voor "Darpsproat" schreven zij een impressie van hun reis, die u nu kunt lezen. P.S. Als u meer wilt weten over Santiago en Jacobus, op Wikipedia is er heel veel over te vinden.

HvdB-R

REISVERSLAG

van onze fietstocht naar Santiago de Compostella

De eerste week

We hebben deze week bijna 450 km gereden en zijn nu in Tournai, of Doornik op z'n Nederlands. Het weer is goed, zonnig met soms wat motregen, maar daar zijn we op gekleed. Wat de nachten betreft, we hebben steeds bij

"vrienden op de fiets" geslapen. Heel verrassend soms, de ene keer bij iemand die verschrikkelijk poetserig is, dan weer bij een artistieke familie waar alles kan en in een huis waar een blind paard weinig schade kan aanrichten. We trachten bij zo veel mogelijk kerken en stempeltjes te vergaren. Tot nu toe lukt dat heel goed. Vannacht slapen wij voor het eerst van ons leven in een jeugdherberg! Dat je toch 65 moet worden om dat voor het eerst mee te maken...

De tweede week

We zijn in Chartres en hebben ons zelf een vrije dag gegeven. De reis gaat voorspoedig en de wind is gaan liggen. We vertrekken steeds met de zon in de ochtend, maar tegen het eind van de middag komt 'de zegen van boven'. Zodra we een supermarkt zien slaan

we de lunch in, om die ergens op een bankje of op de stoep van een kerkje op te eten. Wel altijd met een slokje witte wijn! Het mag dan een bedevaart zijn, maar hiervan afzien is toch echt iets anders. We hebben vannacht weer in een jeugdherberg geslapen. We hebben van hieruit zicht op de kathedraal en horen de klokken luiden. Gisterennacht hebben we bij een mevrouw overnacht met een prachtig huis van een 200 jaar oud. Ze heeft voor ons gekookt en het was er erg gezellig. Na het ontbijt zijn we de stad gaan bekijken.

De derde week

Vandaag een dag met zon. We zitten nu in Angouleme. We hebben al 1394 km in totaal gefietst. Dit was een dag van 114 km vanwege een omleiding van 20 km, en een foutrit van een 14 km. Het gaat voorspoedig op de remmen van de fietsen na, die piepen enorm. Ik heb al contact gehad met de leverancier en die raadde ons aan de remmen maar te laten smeren. Het had helaas weinig effect. Vandaag zitten we in een budgethotel, de andere dagen van deze week bij mensen thuis. De ene familie had een heel apart huis. In het gastenboek lasen we dat de familie De Bruine uit Nijkerk er ook is geweest. In een ander verblijf, van zo'n 400 jaar oud, was alles netjes gerestaureerd, zij het erg eenvoudig maar wel authentiek gehouden. Voor 14 euro per nacht voor twee personen mag je echter niet zeuren. Bij andere mensen hadden we een kamer met bad. Het badje was echter zo klein dat 'zitbadje' een betere benaming geweest zou zijn. Ria kreeg de slappe lach toen ze mij zag zitten, mijn knieën kwamen royaal boven het bad uit. We kwamen op een van deze dagen een mevrouw tegen, die ons vroeg of wij naar Santiago gingen. Toen we dat bevestigden zei ze, dat het volgende dorp St. Christophe heette. Zij woonde daar en ze heeft ons daar beiden een medaillon van Christophe gegeven. We zien heel veel kerken en hebben al veel stemfels verzameld in ons paspoort. Tampon heet dat op z'n Frans. Ik blijf het met moeite uit mijn mond krijgen: mevrouw heeft u een tampon voor mij?

De vierde week

Woensdag was een lastige dag. Het regende de hele dag. Gelukkig hebben we goede regenkleding. Al vroeg in de ochtend voelde ik bij mijn achterwiel iets vreemd. Gedurende de dag werd dat probleem met de band niet minder. Integendeel. Net toen we het dorp, waar we de overnachting hadden geboekt binnen reden, werd het zo erg, dat we uiteindelijk de oorzaak zagen. Het canvas van mijn achterband liet over een lengte van 25 cm los en we zaten dus dicht tegen een klapband aan. Gelukkig gebeurde het vlak voor onze slaappleaats. Daar hebben we maar gelijk voor twee dagen geboekt en ons probleem laten zien. De dame van de B+B was zo vriendelijk om uit te zoeken waar we een soortgelijke fietsband konden vinden. De volgende dag ben ik met haar en haar auto daar heen gereden en heb de band laten maken. Vandaag zitten we in Dax, in een pelgrimshuis. Erg eenvoudig, maar wel weer een andere ervaring. We blijven hier twee dagen. Dax is een badplaats met van nature warme baden.

De vijfde week

Het weer was nu redelijk. Wel kun je zien, dat de regen overvloedig is geweest. De rivieren staan hier en daar buiten hun oevers en we moesten zelfs een stuk omrijden, omdat de weg onder water stond.

In St. Jean Pied de Port wilden we overnach-

ten bij een Nederlandse familie. Helaas was er voor ons geen plaats meer in de herberg en hebben we maar een ander Hostal gezocht. In die plaats hebben we ook onze fietsen laten nakijken. Vooral de remmen zijn van belang want de volgende dag wilden we de Pyreneeën over. Bij de plaatselijke VVV hebben we ons laten informeren welke route wij het beste konden volgen. Er was zelfs een Nederlandse voorlichter, die ons van advies diende. Er zijn twee routes. De een heet de Napoleon route en van de andere ben ik de naam vergeten. Bij die laatste zou veel verkeer langs je razen, dus kozen we voor de eerste. Dat hebben we geweten. De beste man heeft ons de wandelroute aangeraden. En dat terwijl we gesproken hebben over elektrische fietsen en zelfs hebben overwogen om onze bagage met een taxi over te laten brengen. Hij vond dat niet nodig en zei, dat het ook een uitdaging moest blijven. Je wilt niet weten hoe zwaar deze tocht was. Het eerste gedeelte ging gewoon over de weg, maar toen... We moesten door weilanden en over grindpaden. Hoog in de bergen moesten we elkaar helpen door samen één fiets naar boven te duwen. We hebben hele stukken moeten lopen en onze fietsen door onbegaanbare paden sjoeren. We waren om 07.00 uur vertrokken en om 15.00 uur pas over de Pyreneeën. We waren kapot. En dat voor een afstand van maar 28 km!!! Eén geluk hadden we zeker, het weer was goed. Na onze Pyreneeëntocht spraken we nog andere mensen en zij hadden dezelfde slechte ervaring.

De zesde week

De week was fantastisch. Veel zon, mooie vlakke wegen en geen omleidingen. Woens-

dag kwamen we in Logroño aan. Daar bleek een feest van de patroonheilige van de stad te zijn. Een grote optocht met bruidjes, muziekkorpsen, heiligenbeelden en metershoge beelden van lokale helden. We logeerden in een refuge midden in de stad. In alle refuges geldt de regel, dat ze om 22.00 uur de voordeur op slot doen. We komen veel lopers tegen uit alle landen, zelfs uit Nieuw Zeeland, Australië en Korea. En natuurlijk uit de omliggende landen van Spanje. De blaren op de voeten zijn ook universeel. Al zie je soms voeten, waar je medelijden mee krijgt. Het is triest om te zien hoe ze na een dag lopen, een trap afstompelen!! Verder zien we heel veel moois. Kathedralen in een steeds overtreffende trap. Goud, zilver en houtsnijwerk in overvloed. Ook de vorsten, bisschoppen en kardinalen zorgen dat ze niet vergeten worden in de geschiedenis. Het ene praalgraf is nog mooier dan het andere.

De zevende week

We hebben van Burgos genoten. We hebben daar drie nachten op een camping gestaan met zwembad. Jammer dat dit net met koud water gevuld werd. Na een keer zwemmen hebben we het wel voor gezien gehouden. Meestal overnachten we in een Albergue (denk maar aan een slaapzaal met tientallen

personen op stapelbedden). Over brandveiligheid zullen we het niet hebben. Mannen en vrouwen slapen door elkaar. De meeste gasten zijn lopers en hebben meer belangstelling voor hun voeten. Meters pleisters worden aangewend om de blaren te behandelen. Eén Albergue viel op, er waren zingende nonnen. Geweldig. Ze begeleidden zichzelf met een gitaar. Ook de kerkdienst erna was indrukwekkend. Alle nationaliteiten werden afgeroepen. Ik schat zo'n veertig stuks. Ieder kreeg persoonlijk, door handoplegging, de zegen. De volgende dag hadden we weer een door nonnen geleide Albergue, maar daar hadden we een andere ervaring. De mannen en vrouwen werden gescheiden. Je bagagespullen zitten door elkaar, dus dat was wel even puzzelen. Meestal kost een overnachting tussen de vijf en acht euro per persoon per nacht. De deur gaat om 22.00 uur op slot, om 22.30 wordt het geacht stil te zijn en dat is meestal om 00.00 uur ook zo. Om 06.00 vertrekken de eerste wandelaars al weer. Vanavond mogen we tot 23.00 opblijven. Er was een zangoptreden in Astorga, op het plein waar we zaten te eten. Heel gezellig. Morgen hebben we een pittige dag voor de boeg. 32 km klimmen en 12 km afdalen. We zitten nu in het zonnetje op een grote verdedigingsmuur met uitzicht op de bergen die we morgen moeten overwinnen.

De achtste week

We zijn intussen in Santiago aangekomen. Het is een prachtige stad. Natuurlijk zijn er veel toeristen en bedevaartgangers, maar het kijkplezier is groot. Het centrum is goed intact gebleven. Het is een heel oude bedevaartplaats. Ik geloof uit het jaar 1200. We hebben

uiteeraard de kathedraal bekeken. Voor wie het niet weet: tijdens sommige diensten wordt er een spektakel opgevoerd. Een groot wierookvat van ca. een meter hoog, wordt op het einde van de dienst met wierookkorrels gevuld. Een speciaal team van vijf man trekt het vat meters hoog en brengt het aan het slingeren. De uitzwaai is 64 meter lang. Natuurlijk hebben we er foto's van gemaakt. Zij doen dat al sinds 1400. Het kost wel geld, hoorden wij. Men zegt een 360 euro per keer. Weten jullie, dat je hier in Spanje een pelgrimsmenu kunt krijgen voor 10 euro. Een driegang menu met een fles wijn naar keuze. Deze menu's zijn vaak heel smakelijk. Natuurlijk weet de ene kok er iets meer van te maken dan de andere. Gisteren zijn we naar Kaap Finisterre gefietst. De tocht is in totaal 100 km lang. We wilden dat in twee dagen doen, maar vandaag kregen we panne. De moeren van het achterwiel van mijn fiets lieten los en daardoor ging de remschijf vastlopen. Bij het zoeken naar de oorzaak, bleek dat de fiets van Ria ook al dezelfde moer al had verloren. Een geluk bij een ongeluk was dat we juist in een piepklein dorpje waren en net bij een cafeetje. Daar hebben we een taxi voor ons zelf en een klein bestelbusje voor de fietsen gecharterd en zijn weer terug naar Santiago gereisd. Heel jammer, zeker als je bedenkt dat we nieuwe fietsen hebben en deze vooraf nogmaals hebben laten nakijken. Met het vliegtuig ondernamen we de lange weg naar huis terug.

Cees en Ria Hoogeveen

DE ROSKAM

Het speciale Ouwendorp-nummer van “Darpsproat” heeft diverse reacties opgeleverd. Een kwam van Reinard van de Brug. Zijn wortels liggen in het fraaie landschap van Ouwendorp, maar sinds een paar jaar woont hij in het dorp. Hij vroeg of de redactie eens aandacht zou kunnen besteden aan de geschiedenis van zijn woonhuis, op de hoek van de Dorpsstraat en de Oud Milligenseweg, De Roskam. Dat kan, graag zelfs. Ik weet dat het huis wordt bewoond door meerdere families, maar ik verwacht dat ze geen bezwaar zullen hebben tegen onderstaande geschiedenis.

Tegenwoordig is het dus een gewoon woonhuis. Nou ja, gewoon, het is ook een gemeentelijk monument. Velen weten nog dat De Roskam ook dienst deed als boerderij en horecagelegenheid. Lang geleden moet het er niet zo gezellig zijn geweest. Ik schreef er al eens eerder iets over in het boek “Garderen ... baken in het groen”. Dit is een uitgebreide en verbeterde versie van het verhaal.

De toeristen die vandaag de dag Garderen bezoeken hoeven er niet van honger of dorst om

te komen. Sommigen houden het dorp na het nuttigen van een hapje of drankje voor gezien. Anderen kunnen er wel dagen of zelfs weken genieten en voor hen is het vinden van een redelijke slaappleaats meestal geen probleem. Zo'n 130 jaar geleden stonden de zaken er voor de reiziger die ter plaatse een maaltijd of een bed zocht kennelijk minder gunstig voor. We laten u kennis maken met een beschrijving van Garderen van de hand van ene Carel van Nievelt uit 1874, gepubliceerd in de bundel “Fragmenten. Winter- en zomerbeelden”. Zijn eerste indruk – van afstand – is redelijk positief, maar dat zal snel veranderen. Al spoedig waant u zich in een Karpatische plattelandsherberg. U zult eerst wel even moeten wennen aan het verouderde taalgebruik.

“Als de spoortrein u te Putten heeft afgezet, en gij van daar te voet de Veluwe binnendringt, moet gij uwen weg nemen over Garderen. Het is een weg, die, aan beide kanten door jong dennehout is ingesloten, gedurende het eerste uur wandelen luttel afwisseling biedt; – er is weinig bekoorlijks aan gewas, dat te laag is om scha-

duw te geven, en juist hoog genoeg om wind en uitzicht te benemen. Maar straks zijt gij, al rijdend, den zoom van het schijnbaar eidelooze kreupelbosch genaderd – en het kijkje is verrassend genoeg om u de doorgestane hitte en den overlast van stof en vliegen te doen vergeten. Ene uitgestrekte vallei ligt vóór u, in welke het plompe kerktorentje en de “meul” van Garderen zeer in het oog vallende voorwerpen zijn. Rondom dien kerktoren en dien molen breidt zich een wijde kring van goudgele en teeder witte akkers uit – akkers met tarwe en boekweit; doch daarbuiten, zoo ver het oog reikt, is niets dan purperbruine hei, tegen wier breede golvingen en donkere kammen grazende stipjes afsteken (...). Komt gij later dan gij berekendet te Garderen aan – wijt het gerust aan de sobere schoonheid van dit eerste echt Veluwsche landschap.

Naar uw intocht te Garderen behoeft gij trouwens niet te verlangen. Hooptet gij wellicht op een middagmaal hier? – Verneem dan, tot uwe teleurstelling dat in dit Arcadische dorpje zelfs de herberg ontbreekt, op wier grazig bleekveld, bij het vedelkrassen van een behoorlijk grijzen en blinden speelman, de Garderensche Colijns (een variatie op Klazen, djv) hunnen Phylissen zouden kunnen ten dans voeren. Want, neen! – nimmer zal ik u het spelonkje doen binnentreden, van welke gevel werkelijk iets bungelt dat naar een uithangbord gelijkt, en binnen welks muren inderdaad zekere dranken te verkrijgen zijn, die van gerstebier en jenever althans nog den naam en een bijmaak behielden. Nimmer... Maar gij wilt tóch? – Het kan u eene ziekte kosten! Ik zeg u, de reuk der aangrenzende zwijnskotten is overweldigend daar binnen!... Vergeefs vermaand? Volg mij dan, zoo de geest van onderzoek machtiger over u is, dan de waarschuwing van een vriend.

Boven- en onderdeur zijn gesloten; maar op ons kloppen wordt ons opengedaan. Nauwelijks zijn wij binnen, of de klink valt weêr achter ons dicht – en wij bevinden ons schier in duisternis. Bij den rossigen walm van een plaggenvuur, bijgestaan door het droeve schemerlicht dat door de enge fleschgroene vensterruitjes verdwaalde, onder-

scheiden wij echter een zestal mannen en twee vrouwen. Eén der vrouwen werpt op het plaggenvuur nieuw voedsel, blijkbaar met het oogmerk, er aanstonds een geweldigen ijzeren pot over te hangen; de andere matrone vraagt ons stug naar ons believen, terwijl zij een paar maten stoelen voor ons tegen eene tafel schuift. Wat de mannen betreft – één hunner, die de kastelein mag wezen, heeft zich verwaardigd ons “g’n avond samen” brommend te beantwoorden; de overige vijf zwijgen, trekken aan korte pijpjes, en staren ons aan met doffe kalverooogen, aan welke de roode flikkeringen van het vuur onder de pot straks een wolfachtigen glans beginnen mee te deelen. – Onverklaarbaar! Buiten is ‘t een zonnige zomeravond – en die mannen zitten bij voorkeur in dit donkere, walgelijke benauwde krocht. Indien het eens? – Gerechte goden! Indien dit zure gerstebier, dat naar niets zoo weinig smaakt als naar een eerlijk brouwsel, eens een slaapmiddel bevatte? Indien die pikzwarte holte, daar in die hoek, eens de bedsteê ware, waarin men ons door den drank verdoofd, neerleggen zal, en waaruit men ons te middernacht zal optillen, als schollen geplet door de zwaarte van den langzaam neergezakten hemel? Dan, om alle sporen van ons te doen verdwijnen – die kannibaalachtige ijzeren pot? – op mijn woord, met ogers (monsters, djv) lachen wij wat; maar hebben wij niet opgemerkt hoe bovennatuurlijk vet de zeugen en biggen hier zijn, en hoe wonderbaarlijk genoeglijk zij knorden, toen zij ons zagen binnegaan?

Desgelijks met Garderen en zijne kroeg. Een dorpje van louter landelijkheid en zindelijkheid, zou men zweren, als men het genaakt. Gewis (denkt men verder), zeldzaam vet moet de room, bij uitstek versch moeten de eieren wezen, die de bloozende boerendeern ons voorzetten zal... Intusschen is de dorpskerk een varkenskot vol van gruwelen, die der varkenen lust en leven zijn. Varkenskotten, door menschen meebevoond, konden u niet vreemd zijn, o wandelaar uit het welvaarende Zuid-Holland. Maar het grieft u, eene dusdanige inrichting te moeten aantreffen in een der schilderachtigst gelegen dorpjes van ons vaderland –, en dan nog wel op

dezen zomeravond, nu alles alom, tot zelfs het rieten dak en de verweerde muren dezer afgrijsselijke herberg zich baadt in de goudstroom uit het glorend Westen”.

Onder de Lindeboom?

U wilt natuurlijk graag en zeker weten welke Garderense herberg door Van Nievelt in 1874 werd bezocht en zo kritisch werd beoordeeld. Een van de bekendste 19e-eeuwse horeca-exploitanten in het dorp was “Eier Griet”, die op de hele Veluwe befaamd moet zijn geweest wegens de kwaliteit van de door haar gekookte en in de herberg De Lindeboom verkrijgbare eieren. Ook haar melkmoes, een maaltijd van karnemelk met gort, worst, spek, look, kervel, tijm, peterselie en andere kruiden moet wijd en zijd bekend zijn geweest. Verder bezat Griet bepaalde dichterlijke kwaliteiten. Dat blijkt wel uit onderstaande tekst, die ooit op het uithangbord moet hebben gestaan:

*“De lindenboom die gij hier ziet
Vandaag voor geld
Morgen voor niet”*

Ook haar eieren prees ze op haar eigen wijze aan:

*“Het hennetje dat eitjes leit,
Dat doet Grietje veel profijt
Wil het mikken, ik zal tikken
Week of vast, zooals het maar zij”*

Schrijvers uit haar tijd, zoals O.G. Heldring en de Barneveldse burgemeester C.A. Nairac, - maar ook uit later jaren - lieten niets na om haar roem nog verder te verspreiden. Haar werkelijke naam was Grietje Martens Bouwman en zij overleed in 1863, als weduwe van Jan Mouw, op vijfenzeventigjarige leeftijd. Daarna werd haar zoon Willem Mouw hoofdbewoner van het huis. In het bevolkingsregister is zijn beroep aangeduid als “landbouwer”, hoewel hij ook onderdak bood aan gepensioneerde militairen. Dat deden in die tijd wel meer Garderensen. Maar uit niets valt af te leiden dat hij de herberg nog bleef uitbaten. In 1884 vestigde Hendrikus Bokhorst in en bij het pand zijn wagenmakerij, die later werd

overgenomen door Beert Versteeg. Zijn nazaten zetten de zaak voort als meubelmakerij en geschenkenhuis met de naam Onder de Lindeboom.

De Roskam?

Garderen leek destijds nog niet op het Veluwe Valkenburg, dus het aantal in aanmerking komende panden is niet groot. In mei 1873 overleed de herbergierster Maria Mulder, weduwe van Nicolaas van Os. Haar zoon Hendrik had eerst geen belangstelling voor een carrière in de horeca en werd boer. Daarnaast huisvestte ook hij gepensioneerde militairen. Vanaf 1890 werd hij in het bevolkingsregister aangeduid als “tapper” en ging hij het café uitbaten dat later als De Bonte Koe bekend zou worden.

Het is natuurlijk mogelijk dat Van Nievelt Garderen nog tijdens Maria Mulders leven heeft bezocht en zijn belevenissen pas later heeft gepubliceerd. Een andere mogelijkheid is de volgende: uit zijn verhaal valt op te maken dat de varkens bij wijze van spreken door een dun wandje gescheiden waren van de gasten in de gelagkamer. Het is nog niet zo lang geleden dat er in de kom van het dorp twee boerderijen in bedrijf waren. Die van Teus Bouwman, op de hoek van de Dorpsstraat en de Bakkersstraat, brandde in de eerste uren van het jaar 1990 min of meer spontaan af. De andere stond op de hoek van de Mazenhofstraat en de Oud Milligenseweg en werd tot in het midden van de jaren zeventig ‘bestierd’ door het echtpaar Van de Langemeen. In het voorste

Maasje en Wim Pater tussen de koeien.

gedeelte van het pand baatten de gezusters ('deeres') Maasje en Willempje Pater tot aan het einde van de jaren vijftig het café – vroeger ook logement – De Roskam uit. Het boerenbedrijf met flinke landerijen werd in die tijd verzorgd door inwonende knechten. In dat rijtje trof ik de namen aan van Aart Apeldoorn, Hendrik Dirk van de Poll, Hendrik Mulder, Hendrik Groeneveld, Willem van Dijk, Teunis Mulder, Huibertus van Groen en Evert Mulder. Volgens de overlevering deed de grote schuur aan de achterkant, die later werd gebruikt als groentewinkel en tegenwoordig als keukencentrum, ook dienst als stal voor de paarden van de gasten.

Maasje, moeder Willempje en Wim Pater met knecht Mulder.

In 1932 vroeg en kreeg W(illempje) Pater vergunning voor de verbouw van haar café-restaurant. De indeling op de begane grond werd ingrijpend veranderd en op de nieuwe verdieping kwamen zes slaapkamers, waarschijnlijk allemaal bedoeld om hotelgasten onder te brengen. Er is een foto bewaard gebleven waarop we kunnen zien dat de inrichting van zo'n slaapkamer tamelijk eenvoudig was, maar dit plaatje kan ook wel van vóór de verbouwing dateren. Op de bouwvergunning is de oude indeling van de verdieping helaas niet te zien. De kosten van de verbouwing

Hotelkamer De Roskam jaren 20.

werden door de Voorthuizense architect A.E. Leusink begroot op 2900,- gulden. Tegenwoordig zou dat ongeveer € 25.500,- waard zijn.

Het café

De gelagkamer was net als vroeger rechts aan de voorkant te vinden. Cees van Middendorp weet nog dat er aan de linkerkant een eenvoudige bar stond met daarop een pinda-automaat. Er lagen houten planken op de vloer van het café en met 20 gasten was het lokaal wel vol. Achter een schuifwand konden de hotelgasten eten en daar kon ook worden vergaderd. Van 1948 tot en met 1958 hielden de leden van de Vrijwillige Brandweer er hun jaarvergadering. Zijn broer Jaap haalde er in zijn jeugd voor zijn vader wel eens een maatje of flesje oude jenever en wachtte altijd in het keukentje als hij deze boodschap moest halen. Daarom gebruikte hij steeds de ingang aan de Oud Milligenseweg. Als er volk in het café was, dan kon het wel even duren tot hij zijn maatjes mee naar huis kon nemen. De maatjes werden genomen uit een grote mandfles en dan overgeschonken in een zelf meegebrachte fles. Hij kreeg ook altijd een snoepje als hij weer naar huis ging.

Maas Boeve vertelde dat daar ook woningen geveild werden, zo ook het huis aan de Putterweg 17/1 waar zijn zuster Gerrie nu nog woont en dat indertijd gekocht werd door zijn vader. Dat ging bij opbod en afslag. En als er uitvoeringen waren in de naastgelegen loods van Arend Schuiteman, dan werden na afloop de consumpties genuttigd bij de deeres Paoter. Wim was altijd wat ziekelijk en dat vond men maar wat vreemd want de medicijnen (alcohol) waren in huis.

Oud-brandweerman Gerrit Schuiteman bevestigde dat ook zij vergaderden in het zaaltje en als ze een paar dagen met de brandweer uit waren geweest werden daar nog even de ouwe koeien uit de sloot gehaald. Maasje en Wim luisterden dan aandachtig en zeiden dan: "Wuulie doen d'r nog één in, dan kunnen julie deurproaten". Ze wilden natuurlijk niks missen.

Buiten was er nog een klein terrasje, aan de kant van het tegenwoordige Klaas van Essenpad.

De dames stamden in rechte lijn af van Frank Evertzen, die in 1812 de geslachtsnaam Pater aannam. Zijn broer Marten nam in hetzelfde jaar de naam Bouman aan en hij was weer de vader van Eier Griet van De Lindeboom. Franks zoon Hendrik werd vanaf 1837 in de gemeentelijke patentregisters genoemd als "tapper" en "kroeghouder". In een patentregister werd vermeld hoeveel belasting middenstanders

moesten betalen. Als ik de toenmalige, wat primitieve bevolkingsadministratie goed begrijp, woonde hij toen al in De Roskam. Het pand heeft door verbouwingen in 1895 en vooral in 1932 meer het uiterlijk van een dorpsvilla gekregen. Het staat sinds 1996 op de gemeentelijke monumentenlijst.

Bewoners op een rijtje

In de loop der tijden hebben er veel mensen in het huis gewoond. Ik zal proberen een en ander duidelijk op een rijtje te zetten. Hierboven waren we gebleven bij Hendrik Franken Pater, geboren in 1814 en getrouwd met Willempje van den Bosch. Zij kregen op 13-9-1845 een zoon Hendrik, die later ook als "tapper" werd vermeld en zou trouwen met Willempje van den Brink, geboren op 2-9-1856 in de gemeente Barneveld. Hendrik Pater kreeg op 28 april 1882 een drankvergunning, ingevolge de Drankwet van het jaar daarvoor. Mijn overgrootmoeder Bartje van den Hoorn (later Zevenbergen) deed er van 1890 tot ongeveer 1895 dienst als "meid". Na zijn overlijden op 18-1-1922 kreeg zijn weduwe deze vergunning. Zij overleed als "caféhoudster" op 31-3-1930. Uit dit huwelijk zijn twee dochters voortgekomen: Willempje, geboren op 4-12-1895, overleden 2-4-1963, en Maasje, geboren 8-12-1896 en overleden 19-10-1969, de bekende zusters Pater.

Willempje van den Brink was eerder gehuwd met Teunis van de Langemeen, landbouwer te Stroe. De kinderen uit dit huwelijk waren: Evert, geboren 17-2-1885, Jan, geboren 5-3-1886, en Teunisje, geboren 26-5-1887. De twee laatstgenoemden waren in de periode 1910-1920 nog inwonend in De Roskam. Teunisje woonde van 13-4-1944 tot 2-10-1946 en van 11-9-1958 tot haar overlijden op 28-9-1959 weer op dit adres.

Evert van de Langemeen en zijn vrouw Dirkje van Huigenbos werden op 25-9-1909 binnen de gemeente Apeldoorn ouders van zoon Cornelis. Hij zou later trouwen met de op 20-8-1909 in Nijkerk geboren Ottonia Hendrika

van den Brink. Dit echtpaar kwam op 8-5-1959 vanuit Nijkerk inwonen bij Cornelis' halftantes, Willempje en Maasje. In maart 1968 werd het huis gesplitst. De rechterhelft (van voren gezien) bleef het adres Mazenhofstraat 1 houden, links werd het Oud Milligenseweg 2 en dat was voortaan de helft van het kinderloze echtpaar Van de Langemeen. 's Winters stonden hun koeien op de deel in het achterhuis en in de zomer liepen ze in vlak bij het dorp gelegen weiden. Als het tijd werd om weer op stal te gaan, liep de bescheiden kudde onder begeleiding door het dorp weer naar huis. Op het erf stonden twee hooibergen en het huidige pand van het Keukenhuys werd, als ik me niet vergis, als varkensstal gebruikt. Na gedane arbeid zat het echtpaar vaak aan tafel in de al eerder genoemde keuken. Ik weet dat omdat ik er af en toe de (volle) melk moest afrekenen. Deze werd namelijk niet alleen aan de zuivelfabriek geleverd, maar ook direct aan dorpsbewoners die wel van een dik vel op de koffie hielden. Waarschijnlijk werd de huiskamer aan de voorkant alleen op zon- en feestdagen gebruikt.

Ottonia Hendrika (Toos) overleed in juli 1977 en Cees vertrok in september 1985 naar de gemeente Ede. Toen was het met het boeren op deze plek gedaan. De volgende hoofdbewoner van Oud Milligenseweg 2 was vanaf 3-8-1987 Jan J. van Leeuwen. Daarna volgden A. van Asselt en Reinard van de Brug.

De eerste hoofdbewoner van Mazenhofstraat 1 na het overlijden van Maasje Pater was Maas van de Ruitenbeek. Daarna volgden Cornelis Slijkhuis, Cornelis van de Ruitenbeek, Gerrit van Leeuwen en Gijsbertus van Leeuwen. Piet van Bentum en zijn gezin wonen er sinds mei 2007.

Oud Milligenseweg 2 werd in 2006 gesplitst in 2 en 2bis (de achterste helft, die vroeger als deel werd gebruikt), achtereenvolgens bebouwd door de families Heemskerk en Verhoef.

DJV m.m.v. CvM

Darpsproat uut Garder

Al vanaf 1996 valt de "Darpsproat" bij u op de mat, eerst één maal later twee maal per jaar. "Darpsproat" is uitgegroeid van kopieerwerk naar een full colour uitgave wat mede te danken is aan Marcel van de Slik, die toen nog drukker was bij de firma Callenbach in Nijkerk. De lay-out wordt verzorgd door Roel Bouwman die na Marcel ook het drukwerk regelt. Ieder gezin in Garderen ontvangt de "Darpsproat", lid of geen lid. Mensen in alle uithoeken van Nederland en zelfs in het buitenland krijgen via de "Darpsproat" toegestuurd.

Het vereiste aantal exemplaren wordt steeds maar groter. Al met al een aardige kostenpost voor de vereniging "Plaatselijk Belang en Omgeving", die het blad uitgeeft. Als redactie van dit blad willen we dan ook vragen aan de niet-leden om eens een financiële bijdrage te leveren ter ondersteuning, zodat wij ons werk kunnen voortzetten. Het is geen verplichting maar het geeft toch een stukje waardering. De vrijwillige bijdrage kan worden overgemaakt op rekeningnummer 3663.20.564 van Plaatselijk Belang Garderen. Vermeld u er gelijk even "Darpsproat" bij.

Denk nu niet dat u daarmee onze spaarpot gaat spekken. Wij doen alles gratis en met plezier, maar papier en inkt gaan steeds meer kosten.

De redactie

BIJEN EN IMKERS in Garderen

Op de Veluwe werden altijd al veel bijen gehouden, ook in Garderen. Het was een hobby en vaak ook een bijverdienste. De bloemenhoning en de raathoning werden goed verkocht en er was ook honing voor eigen gebruik.

Dat de bijenteelt ook nu nog belangrijk is bewijst het wapen van Garderen. Op een blauw veld met zilver staat een afbeelding van de kerk met de hoge bomen, een Gelderse roos en een bijenkorf met drie bijen. Dat is heel bijzonder en de moeite waard om eens aandacht aan te schenken.

bijen ben je in de drukke tijd soms de hele dag bezig. Het winnen, verpakken en verkopen van de honing komt daar nog bij. Dat kost dus veel tijd en daarom is het niet voor iedereen meer mogelijk om bijen te houden.

Kees heeft zo'n beetje 30 jaar ervaring met het houden van bijen. Geurt is nu bijna twee jaar jeugdimker en in opleiding bij de bijenvereniging 'De Blieë Bie' in Elspeet. Hij is er bij gekomen door opa. Die is al 27 jaar lid van de vereniging.

Geurt hielp altijd al met de rookworst actie en hij hielp met andere dingen. Zo raakte hij steeds meer betrokken bij de vereniging en nu is hij al een echte imker met een paar eigen bijenvolken. In de winter volgt hij de theorielessen van docent Wouter van Bronswijk en in de zomer worden die lessen in praktijk gebracht. Bij 'De Blieë Bie' hebben ze een aantal jeugdleden en die zijn zeer actief. Nog onlangs nam een team van 'De Blieë Bie' deel aan de International Meeting of Young Beekeepers in Munster (Dld). Het team uit Elspeet, dat Nederland vertegenwoordigde, werd daar vijfde. Er deden veertien groepen mee uit allerlei landen en het was een echt succes. Met die jonge imkers zit het wel goed.

Er waren inderdaad altijd imkers in Garderen, de families Koffijberg en Van den Brink hadden vroeger een grote bijenstal, maar dat is niet meer zo. Toch heeft de Putterweg weer nieuwe imkers gekregen en dat is heel belangrijk.

Om er meer van te horen ging ik op bezoek bij Jannie en Kees van Asselt en hun kleinzoon Geurt van Lagen. Jannie en Kees wonen nu een paar jaar in Garderen en hebben het goed naar de zin.

Ze hebben allebei al jaren ervaring met bijen. Vroeger had iedereen bijen en dan moest er ook wel eens wat gedaan worden als de imker niet thuis was. "Ik heb ook wel eens een volk geschept uit de boom" vertelt Jannie. Met

Met de bijen is het niet zo rooskleurig. Veel bijenvolken hebben de winter niet overleefd, er dreigt zelfs een tekort aan bijen. De discussie over de oorzaak van de problemen loopt hoog op. Het is zeker, dat Neonicotinoïde gewasbeschermings-middelen (Neo's) er mee te maken hebben maar verder ook parasieten, schimmels, het verlies van geschikte terreinen voor bijen enz. enz. Dat verzwakt de bijenvolken en daarom komen veel bijen de winter niet door. Er wordt nu gericht onderzoek gedaan bijv. naar de varoamijt. Dit onderzoek moet adviezen opleveren voor het houden van een gezonde bijenstand in Nederland. Daar kunnen we immers niet zonder, denk maar eens aan al die fruitbomen die bestoven moeten worden. Wij kunnen het de bijen ook wat makkelijker maken door bloemen te planten waar bijen op vliegen, denk maar aan de vlinderstruik.

Garderen heeft geen bijen- of imkervereniging, Uddel en Elspeet wel. Waarom is zo'n vereniging zo belangrijk?

“Daarvoor zijn een heleboel redenen” zegt Kees. “Bij voorbeeld: het bereiken en werven van jonge imkers, cursussen geven in de winter, praktijk in de zomer, meedoen met (inter)nationale wedstrijden, gezamenlijke inkoop

van imkers benodigdheden. Per volk is elke winter tenminste tien kg suiker nodig om te overwinteren. Samen inkopen is dus een goede zaak. Bijen houden is een mooie hobby, maar je moet er ook wat voor over hebben. Daarom houdt 'De Blieë Bie' elk jaar een rookworst actie en wie het meeste verkoopt, die krijgt een bijenvolk of de wisseltrofee. Ook wordt elk jaar een deel van de heide opgeschoond van opslag. Heel belangrijk is, dat je als imkers elkaar helpt!”

Over bijen is enorm veel te vertellen, aan het einde van het gesprek trekken de heren hun imkerpak aan met kap en pijp. Ze gaan de kasten controleren en kijken of er goed broed in zit. Er zijn in de kasten honingraampjes en broedkamer raampjes. Er wordt gewerkt met kunstraten in de bijenkasten, die kunnen niet in de gevlochten korven. Daar zorgen de bijen zelf voor prachtig rondlopende raten waarin de honing verzameld wordt. De bloemenhoning van deze zomer hebben Kees en Geurt al in de potjes zitten, het wachten is nu op de raathoning.

Bent u nieuwsgierig geworden en wilt u meer weten, u kunt altijd terecht bij onze Garderense imkers of bij 'De Blieë Bie'.

HvdB-R

DONDERDAG 13 APRIL 1978

TWAALFDE- EEUWS BEELD UIT MUSEUM ONTVREEMD

BARNEVELD - Gisteren is, tijdens de openingstijden - waarschijnlijk om ongeveer drie uur 's middags - een beeldje gestolen uit museum Nairac. Het gaat om een in brons gegoten Christusfiguurtje. Het beeldje hing, geplaatst op een plank, aan de muur en bleek bij de sluiting van het museum verdwenen te zijn. Het vertegenwoordigt een waarde van / 10.000,-. Het is ongeveer 17 centimeter hoog. Volgens een beschrijving - nog van Nairac - komt het beeld oorspronkelijk uit de Sint-Gangulphuskerk te Gandeeve. Het zou uit de twaalfde eeuw dateren. De beschrijving luidt verder: „Het hoofd prijkt met de krooningskroon, waaraan lappellen zijn bevestigd, die wang en kin bedekken en over de schouders hangen, zij vertonen zich als mailkokers der ridders; de weemoedige uitdrukking van het gelaat is afmerkwaaardigt, de handen zijn doortgenageld even als de naast elkaar geplaatste voeten, in brede ploeten hangt de rok om de heupen naar beneden, maar laat de knieën en voorbenen vrij.“

Als Garderenen mogen we best trots zijn op ons dorp zoals het nu is en zoals we het dagelijks beleven. Maar we mogen ook wel trots zijn op de geschiedenis van ons dorp. We weten er nog te weinig van af maar langzaam doch zeker verdwijnen de nevelen waarin die geschiedenis nog gehuld is.

Het bovenstaande krantenbericht maakt ook iets anders duidelijk...

Namelijk dat er wel eens wat slordig is omgesprongen met vondsten uit de geschiedenis van Garderen. Grafvondsten uit de grafheuvels op Bergsham (de urnen zijn de oudste ooit in Nederland gevonden) 'verdwijnen' naar Leiden, het prachtige Garderense Christusbeeld verdween helemaal en wel naar...? Eens hing het in het Nairacmuseum in Barneveld en iemand nam het gewoon maar mee... Wie zou het hebben gepikt?

Voordat deze diefstal plaats vond was het zo eenvoudig om iets mee te nemen, je ging naar het gemeentehuis, haalde daar de sleu-

tel en zonder enige begeleiding kon je naar het museum. Er was maar één voorwaarde, je moest de sleutel wel terugbrengen!

Ten tijde van de ontvreemding was er echter permanent toezicht, maar waarschijnlijk is de suppoost even afgeleid waarna het beeldje van de haak werd gelicht en verstoppt.

En nu is het beeldje weg, waarschijnlijk in bezit bij een 'liefhebber' van archeologie. Wat zou deze man/vrouw karakter tonen als het beeldje (desnoods stiekem) werd teruggegeven aan ons. Want eigenlijk is een dergelijk beeldje ons gezamenlijk bezit. Net zo goed als het grafveld op de Beumelerberg eigenlijk ook ons kerkhof is en niet maar zo een oud grafveld. Hier liggen onze voorouders begraven en met zulke plekken gaan we met respect mee om. In "Garderen... baken in het groen" staat een duidelijk artikel over het beeldje en de plek waar het werd gevonden (pag. 114).

PvdB

Ventilatie van stemming in oorlogstijd gezeten bij een gloeiende spijker

Duitscher! Ik haat je uit 't diepst van mijn
wezen
Reeds bij 't woord "Duitsch" welt een vloek
op uit 't hart.
Wat j'ons gebracht hebt, is louter ellende.
Armoë, verneedring, wanhoop en smart.
Trots je herhaald'lijk gegeven verzeek'ring
Dat je zoudt handhaven onz' neutraliteit.
Deed je je inval – op leugen- motieven
Door spionage en heul voorbereid
Holland bood weerstand, meer dan je
verwachtte
en je kon velen in je Blitzkrieg program.
Oorlogs- en volkenrecht met voeten
tredend,
Bombardeerde je de stad Rotterdam.
Tegen de overmacht was niet te vechten.
Holland moest strijken zijn Rood- Wit en
Blauw
Maar Hollands geest, die kon je niet breken
Die bleef aan Holland en Vorstenhuis
trouw.
Aan 't hoofd der regeering kwam een
verrader,
Passend in 't raam van de Nazipartij.
Bijgestaan door 'n uitgezocht stelletje
schurken
't Rotse van 't rotte in een rot-maatschappij.
Hij zou niet tornen aan interne zaken
Hij kwam als een "vriend" en als "broeder-
Germaan".
Van zijn beloften en schoone woorden
Is er niet één in vervulling gegaan.
Machtswellust teekenden alle je daden.
Misbruik van macht was je eenige kracht.
't Was of de slechtste mensch'lijke
instincten
In jouw persoon waren saamengebracht.
Je hebt geloogen, misleid en bedroogen,
Mensch'lijke wetten sadistisch verkracht,
Duizenden mensen onschuldig
gemarteld,
Uitgeschud en om't leeven gebracht.
Onder het motto van "te requireeren",

Zoog jij je vol aan onwettig gewin.
Niets kan je remmen, niets was je lastig
Geen vuile misdaad was je te min.
Nederlands welvaart heb je gebroken
Vruchtbaar terrein onder water gezet.
Wat je niet meesleepte heb je vernietigd,
Maar Hollands vette grond bleef onverlet.
Laf was je jacht op den Hollandschen
jongen
Dien je nog vreesde in zijn weerloosheid.
Maar dien jij – lafaard – als slaaf bejegende
Als leefden wij nog in den slaventijd.
Dat je het oorlogsgerecht daarmee
verkrachtte,
Was geen bezwaar voor je mentaliteit.
"Vodjes papier" waren steeds je tractaten,
Waren zij met je belangen in strijd.
Drie maal gedurende een menschenleven
Heb je der volkeren vrede verstoord.
Zwaar drukke' de schuld van den dood van
miljoenen
Die door je agressiviteit zijn vermoord.
Duitscher! Ik haat je en veracht je,
Sadistische beulen zonder pardon.
Moge je ras van de aarde verdwijnen.
God! ... Ik wist niet dat ik zo haten kon!

*Gedicht van een onbekende persoon,
door Maas Boeve gevonden bij
'gedropt' wapenmateriaal bij Garderen.*

VIJF VRAGEN AAN HENNIE KONING-v.d. Brink

We kennen Hennie allemaal als de kapster van dameskapsalon Henriëtte. Vele jaren verzorgde zij de kapsels van vele Garderense dames. Onlangs ging zij met pensioen en verhuisde met haar man Berend naar Zweden. Ze was pas weer even in Nederland. Een mooie gelegenheid om enkele vragen te stellen.

VRAAG 1: Jullie zijn begin juli vertrokken, toch geen spijt hoop ik?

Hennie lacht en schudt haar hoofd, spijt hebben ze zeker niet. Het was natuurlijk niet eenvoudig om je spullen in te pakken en te gaan want je laat ook een heleboel achter.

VRAAG 2: Waarom zijn jullie naar Zweden gegaan?

Wij hebben vrienden in Zweden en mede door hen hebben wij het land goed leren kennen en waarderen. De ruimte en de rust spreken ons echt aan. De mensen zijn ook aardig en gastvrij.

VRAAG 3: De taal, hoe gaat dat?

In Zweden kun je heel goed met Engels terecht, maar het is natuurlijk het beste als je de taal van het land spreekt, daarom ben ik jaren op les geweest om Zweeds te leren en dat

gaat heel goed. Onze dochter spreekt ook uitstekend Zweeds, de mannen, Berend en Willem, verstaan het wel maar spreken liever Engels. Overigens, Willem en Elise, onze kinderen, zijn in Nederland gebleven, maar we hebben veel contact en we komen elkaar regelmatig opzoeken. Willem is vorige week verhuisd, hij kon wel wat hulp gebruiken en daarom zijn we nu weer even in Nederland.

VRAAG 4: Hoe verliep voor jullie de overgang van een veeleisende baan en een drukke kapsalon naar een rustig bestaan in een klein dorp in de Zweedse bossen?

Toen we aankwamen waren we doodmoe, we hebben wel wat tijd nodig gehad om daar overheen te komen. Natuurlijk moest de container met spullen uitgepakt worden en alles moest op z'n plek komen. Berend heeft een grote schuur om te prutsen en we hebben nu ook een tuin. Al met al was er nog een hoop te doen. We genieten ook van de zomer. Het is lang licht en behoorlijk warm.

VRAAG 5: Hoe kijk je nu terug op het afscheid en kunnen jullie voor goed zonder Garderen?

Garderen ligt ons heel na aan het hart, dat merk je pas echt als je weggaat. Op de afscheidsreceptie kwamen heel veel familieleden, vrienden, klanten en burens. Ook via kaarten, telefoontjes en e-mails kregen we goede wensen mee. Dat doet je wel wat, dat blijft je bij. We hopen in goede gezondheid nog mooie jaren te beleven in ons huis in Zweden. Of we ooit weer in Nederland gaan wonen, geen idee. Dat is ook helemaal niet aan de orde. Natuurlijk is het wel zo: zeg nooit nooit! Allemaal de hartelijke groeten, het ga jullie goed!

HvdB-R

WONEN op de Hoge Eng

In een mum van tijd is in Garderen-Zuid een compleet nieuwe wijk verrezen. Zoiets hadden we in het dorp al sinds lange tijd niet meer meegemaakt en veel mensen hadden er halsreikend naar uitgekeken.. De nieuwe buurt kreeg de naam Hoge Eng en na een prijsvraag werden de straatnamen vastgesteld: 't Boerenerf en Zuidakker.

De namen sluiten prima aan bij de boerenstijl waarin de woningen zijn gebouwd. Die leidt bij sommige buitenstaanders en passanten tot verbazing en gegniffel. Laat ze maar lachen, zullen de hopelijk tevreden bewoners denken. Ik was benieuwd naar de mate van tevredenheid en zocht daarom contact met een van de pioniers in de wijk, Evert de Ruiters, die me gastvrij ontving. Omdat we geen tijd hadden voor een heel lang gesprek, viel ik maar meteen met de deur in huis.

Heb je lang op zelfstandige woonruimte moeten wachten?

Nee, ik niet. Ik had al een huis in Barneveld, maar was ook wel geïnteresseerd in één van deze woningen. Ik heb me er dus voor ingeschreven en tot mijn verrassing viel ik in de prijzen, ook omdat een aantal andere mensen is afgevallen. Na ongeveer een jaar had ik de sleutels in handen.

En bevalt het huis? Nu ik eenmaal binnen ben, valt de ruimte me erg mee.

Het is groot genoeg. De meeste huizen in dit blok van zestien worden bewoond door twee personen, maar ook voor gezinnen met een of meer kinderen bieden deze woningen voldoende ruimte. Boven zijn er twee slaapkamers en er is ook nog een zolder, waar je eventueel ook nog een slaapkamer kan realiseren. Ook de bergruimte, eigenlijk fietsengarage, in de tuin is voor mij ruim genoeg.

Hoeveel mensen wonen er nu in de wijk en waar komen ze vandaan?

Ik schat dat er ongeveer 80 mensen wonen. De meesten zijn jong, maar er zitten ook ouderen tussen. Een deel komt uit Garderen, anderen hebben net als ik eerder in een ander dorp gewoond en zijn teruggekomen. Er zijn ook mensen uit omliggende dorpen afkomstig.

Is de buurt al klaar wat betreft groenvoorzieningen en straatwerk?

Je ziet dat ik nog iets aan de tuin moet doen. Er staat al een beukenhaag voor en we zijn verplicht om die te laten staan en te onderhouden. En dan staan er nog grote eiken, die de buurt een groen karakter geven. De straat is nog niet helemaal klaar, maar verderop is er al een gezamenlijke parkeerplaats. Verder ben ik heel tevreden over de bouwstijl, de wijk straalt gezelligheid en warmte uit.

Heb je nog klachten?

Nee, ik zou ze zo niet kunnen bedenken.

Bij het vertrek keken we nog even in het berg-hok in de tuin. Het biedt inderdaad ruimte aan twee fietsen en wat gereedschap.

DJV

"Heet" of in 't "abn" heide, was vrogger rond Garder genog te vienden. In het noord-oosten ha-je ut Speulder-, Houtdarper- en Garderseveld, in ut zuud-westen de kanten van Koudhoorn, Boeschoten en Stroe was un koale boel, allemoal heet zoveer je kieken kon.

A-je vrogger op Bargsham ging stoan ko-je bie Stroe de stoomtrein langs zien goan en as de zon scheen zag je bie Niekark de zeilboten op de Zuuderzee.

Op de schroaje grond wou niks anders greujen dan heet. Garder was een arm darp, gien grote boeren of industrie. Nee, dagloners haje d'r (een soort ZZP-ers) die d'r eigen per dag verhuurden en die thuis nog een koe en een geit, een keu en een poar kiepen en een kampje grond hadden.

De umliggende heetvelden leverden toch ok nog wat op. Mit de plaggehak worde d'r plaggen estoken veur in de potstal, dat worde emengt mit de mest van de koe en de sik en gung in ut veurjoar ut land op. De keerl die de plaggen mit peerd en kar op hoalde was de "Karreman", de veurloper van het tegewoordige loonbedrief.

In de harfst, as de heet bleut, zetten de iemkers de bieënkorven op de heet neer, je kriegen d'r de lekkerste hoenig van. Een ander gung te gang um mooie lange rechte heet te snien, dat is de bezembieder. Bartus uut de neng, die doar bie ut boeschoterhek woende, zei tegen me: "door bie ut "gat van zus" stoat mooie lange heet. Aj ut ophoalt zal ik je veur doen hoe dat geet... en ut gung.

Elk huushouwen had wel een poar van die dingen in gebruik. De meeste bezems die de bezembieder maakte gungen noar het westen van het land, export dus. Tegenwoordig maken ze nog bezems van birketwiegen, ze bin makkeluk um grofvuul zoas blad te vege. Veur boenders um pannen en ketels te reinigen worden dophei gebruikt.

Jonge heet worden esneeën mit een heetmes. Dat was ut wark van de kiender as ze uut school kwammen en veur de beesten moste zorgen: woater hoalen op de putbrink, gres en heet snieën.

Een die veul gebruik maakte van de heetvelden, was de schaapherder met z'n kudde schapen. De man of ok wel jongens waren meestal in loondienst, ginge smargens vrog ut veld op en kwamme terug bie de putbrink um z'n schapen te loaten drinken.

Ok voetballen kon je op een glad emeid stuk heet: S.N.A., "Sport na arbeid" dee dat an de Hogesteeghoek Ouwe Niekarkerweg, een eind van ut darp of mar dicht bie "Zondag"!

Zo alles bie mekoar scharelden ze van die schroaje heet nog een heel bietje bie mekoar

Ut woord "heet" komt nog meer veur op de Veluwe: in Kootwiek he'je de Heetweg. Um Kootwiek bin veul zandverstuvingen. De weg van Kootwiek naor Barreveld slingerde tussen de zandbulten deur. Ut was dr oorig vlak en ut weide nog wel us dus een mulleweg en slecht begoanbaar. De heetmeier meide een bonk ouwe heet of en de karreman brocht het spul op de weg an, zodat ie voorlopig weer beter begoanbaar was. In Voorthuuzen komt de naam Heetmeier nog veur as achternaom. In Elspeet hej een weg genaamd de Heetkamp en in Salland ut darp Heeten.

De oplossing van ut roadsel uut de veurige "Darpsproat" moet noe niet zo meujluk meer wezen, ut is natuurlijk: heet is heide.

Bedankt veur de reacties op het veurige stukje, een vraag die een poar keer esteld werd is: wat is gruis in ut recept van eerpelbrood. Gruis is gemoalen peper, nootmuskoat en kruutnegel. Ut smaakt scharp peperig en is noe verkriegbaar onder de naam 'Piment'.

Tot slot nog weer een dialect vraag: wat bin "Scheikleëën"? Mien opoe had de "scheikleëën an.

Groete van Nuij

GARDEREN (WERELD)NIEUWS

► SCHANDELIJK

Men schrijft aan het U. D.: Maandagnacht werd te Garderen, onder Barneveld, op ruwe wijze een bakker afgestraft omdat hij, naar men zegt, den nieuwen predikant op een minder vriendelijke wijze zou hebben ontvangen. Te middernacht werd het gezin opgeschrikt toen men bezig was zijn huis te bestormen en groote stukken steen door de ruiten vlogen. Onderwijl werd met palen op de voordeur stormgelopen, waarop het gezin naar den zolder vluchtte. Twee volle uren duurde dit voort zonder dat door iemand een hand uitgestoken werd om aan dit schandaal een einde te maken. Of de politie, die een onderzoek heeft ingesteld naar de daders van dit wanbedrijf, er in slagen zal hen op te sporen wordt betwijfeld.

Schager Courant, 24 okt 1901

► EEN „HENNENMAKER”

De gemeente Barneveld schijnt een „hennemaker” rijk te zijn. Verscheidenen hebben namelijk den laatsten tijd jonge “hennen” gekocht, die later bleken hanen te zijn. Een deskundige, die de dieren onderzocht, heeft toen geconstateerd, dat den beesten de kammen en lellen werden afgesneden, waarna de wonden vermoedelijk met een gloeiend ijzer waren dichtgebrand, ten einde de dieren op hennetjes te doen gelijken. Als verdacht zich aan deze ergerlijke feiten te hebben schuldig gemaakt, heeft de politie een koopman uit Garderen gearresteerd.

Bron: Helderse Courant, 13 sep 1924

► VERMIST

Namens de familie verzoekt de Commissaris van politie te Apeldoorn bekend gemaakt te worden met het verblijf van Jannes Nijhof, die zondag jl de ouderlijke woning te Apeldoorn heeft verlaten en die omstreeks 11½ uur van dien voormiddag de halte Stroe, gemeente Barneveld, heeft verlaten, loopende in de richting Garderen en van wien elk spoor verder ontbreekt. Een beloning van f 50,- wordt door den vader uitgelooft voor hem of haar, die aanwijzing kan doen, waar de vermiste zich, dood of levend, bevindt. Het signalement is: 32 jaar, 1.68 M. lang, blond haar en knevel, kort geknipt, blauwe oogen, blozende gelaatskleur, links in zijn werken, vermoedelijke kleding Zondagsch costuum, grijze pet, grijsbruine jas, vest en broek, wit staand boordje, zwarte schoenen, waarschijnlijk in het bezit van een zilveren horloge met ketting, draagt een gouden verlovingsring, waarin vermoedelijk de initialen W.v.O..

De Gelderlander, 20 mei 1915

n.b. Betreft Jannes Nijhof, geboren te Apeldoorn, 32 jaar oud, metselaar, zoon van Derk Nijhof, metselaar en Johanna Cornelia Tiemens. Hij trouwde op 16 juli 1915 in Barneveld met Willempje van Os, geboren te Barneveld (27), dochter van Hendrik van Os, landbouwer en Nennetje van Hierden.

Terugblikkend op de foto met de jeugd op het bus-hokje is de naam van Geertje Bouwman genoemd, maar dit moet zijn Heleen Bronkhorst.

De schoolfoto van nu dateert uit de beginjaren '50 en komt uit het archief van meester De Greef. Volgens Nui Zevenbergen gaat hier om de 4e klas en de helft van de derde klas, de andere helft zat wegens ruimtegebrek bij de 2e klas in. Kijk eens of u één van de ontbrekende namen kent, en mail die dan door naar onderstaand mailadres.

1. Kees Vos?	27. Jennie Koster
2.	28. Greet Stoelinga
3. Gert Koning	29. Annie Heimgartner
4. Heimen Hooijer	30. Marietje de Kort
5. Tonnie van de Bosch (Lichthoeve)	31. Katrien de Graaf
6. Job Davelaar	32. Hennie Schuiteman (Ouwendorp)
7. Henk Bronkhorst	33. Alie van Elten
8. Leo Luijendijk	34. Fennetje van de Steeg
9. Gert Bronkhorst	35. Alie Koning
10. Evert Boeve	36. Jannie Megchelsen
11.	37. Aartje van Lagen
12. Alie van Voorst	38.
13. Pop Kievit	39. Wouter Verbrugh
14. Bep Gerritsen	40. Meester de Greef
15. Alie van de koot	41. Nui Zevenbergen
16.	42. Gert van Middendorp
17.	43. Wouter van Harten
18. Nellie Tamboer	44. Henk Bronkhorst
19. Nel Burger	45. Wim van Voorst
20. Gerrie Stapel (Lichthoeve)	46. Wannas Jansen
21. Henk van Ee	47. Rinus Zegers
22. Hans Ladenstein	48. Jan Neijssen
23.	49. Henk Leijenhorst
24. Martien van Lagen	50. Kees Jansen
25. Meester Malkenhorst	51. Maas van Voorst
26.	

Reacties gaarne aan:
Cees van Middendorp
Dr. H.C. Bosstraat 10
3886 KB Garderen
tel. 0577-461401 of
e-mailadres cosala@chello.nl

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11
12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25
26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40
41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51

'T Fotohoekje

Over de schoolklasfoto uit 1993 zijn vele reacties binnen gekomen en zodoende zijn alle namen bekend behalve één achternaam, maar die zal nog wel volgen.

1. Henri Boeve
2. Sharon Brussee
3. Jacqueline van Middendorp
4. Ferdinand van Leeuwen
5. Herald Huisman
6. Giel Jan Schut
7. Frans Oud
8. Arjan Hoefakker
9. Geeske Bos
10. Jenneke van de Hul
11. Marco ?
12. Michiel de Haan
13. David Polinder
14. Ernette Zeyseink
15. Harry Hees
16. Miranda Bruijstens
17. Dicky Kevelam
18. Gerlinde Verhoef
19. Menno Borren

1800,

In de kerktoeren van *Garderen* hing vroeger een klok met het opschrift: "John Clarcke Thwaites Well. London 1800".

bron: Haasloop Werner, Historische Wandeling inde gemeente Barneveld door -, in: blz. 205.

1802

Jaartal op een klok in de toren der NH kerk te *Garderen*. Middellijn aan de slagrand 82 cm. Gieter?

Opschrift: "Ioachim de Waal, predicant.

Aart Hendrikse van Meerveld. Jan Gerbrigsen van Sol.

Kerkmeesters, 1802".

bron: Opgenomen door J. v.d. Broek en J.E. Romijn tijdens de Tweede Wereldoorlog

Het dorp *Garderen* door een grote brand gedeeltelijk verwoest. Van de 25 huizen verbrandden er acht met nog drie schuren en twee (hooi- of korenbergen). Tussen de 25 en 30 daklozen. De brand begon in de woning van de op dat ogenblik niet thuis zijnde schoolmeester Dirk Kraaij. Hieruit vloeide een collecte voort die in het hele Departement werd gehouden en in de kerken van alle gezindten.

bron: GAB, Ambtsbrieven 1811

Uit de oude doos

1813, nov.,

De commandant van het Kozakken-leger, vorst Nirischkin, heeft zijn hoofdkwartier in *Garderen*. De burgemeester van Harderwijk doet bij hem zijn beklag naar aanleiding van afpersingen door Kozakken in zijn stad.
bron: Kroniek van Harderwijk, blz. 213-214.

1817, 11 feb.,

Elspeet bij KB van 11 februari 1817 overgebracht van *Garderen* naar *Ermelo*. *Voorthuizen* en *Garderen* (weer) verenigd met *Barneveld*.

1852, 5 aug.,

"Het onweder vernietigde den korenmolen en een paar daarbij gelegen woningen te *Garderen*, en aan den ijver der ingezetenen zij dank geweten dat het dorp voor grooter onheil werd bewaard. Dit had den 5 Aug(ustu)s 1852 plaats." Het was een rietgedekte, achtkantige molen op een stenen voetstuk. De nieuwe stenen molen werd gebouwd door Susan uit Deventer voor f 8.000,-. Voor de oude molen zou hij f 5.700,- hebben betaald.
bron: Coll. Bouwheer

1852, 11 sep.,

Legging eerste steen nieuwe molen te *Garderen*.

1853, 3 mrt., (woe)

In gebruikname van de nieuwe molen in *Garderen*

1859

Aan de achterzijde van de kerk van *Garderen* is aan de buitenkant een steen aangebracht met het volgende opschrift: "Deze kerk/gesticht 1050 – afgebrand 1571 / herbouwd 1573 is vernieuwd 1859 / onder / L.G.A. graaf van Limburg Stirum / Pres. van het prov. college / en onder de kerkvoogden en notabelen / H.F. Nijhof / Dr. A.D. Huysman / E.F. Pater / E. van 't Meer R. van de Maat J. Bouwman / D. van de Goot T. van Zomerer E.S. Pater / J.W. van Essen A. van Essen J.H. Geselschap V.D.M.

1859, 4 apr.,

Bij de afbraak van de oude St.Gangulphuskerk in *Garderen* wordt een metalen Christus-beeldje uit de 13de, begin 14de eeuw gevonden. Later kwam het beeldje in bezit van het Veluws museum "Nairac". Het werd in 1978 ontvreemd.

1872

"Vaderlandsche Oudheden. Van Mr. C.A. Nairac, burgemeester van Barneveld, ten geschenke de volgende voorwerpen onder *Garderen* gevonden: eene fraaije vuursteen pylspits, drie barnsteen kraaltjes en een aantal andere van glas en pate in verschillende kleuren; een bronzen beslagstukje ring; ook eenige scherven van potten van gebakken aarde, van onderscheiden gehalte, sommige met ingedrukte versieringen en daarbij gevonden beenderen uit den Beumelerberg en de Zevenbergen bij *Garderen* afkomstig. Insgelijks ten geschenke, van H. Bouwheer, ambtsbode te Barneveld: drie vuursteen pylspitsen, waaronder eene zeer fraaije door hem in de stuifzanden tusschen *Stroe* en *Vossen* gevonden." bron: "Het Rijksmuseum van Oudheden en het Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, gedurende het jaar 1872, blz. 6-7

Gegevens zijn afkomstig uit de bij het Gemeentearchief bijgehouden Kroniek.

► Gespot

De liefde gaat door de maag. Of toch niet?

Geld, geld, geld. Alles draait om geld.

► Het informatiepaneel bij de school

Op vrijdagmiddag 7 juli werd tegenover de Prins Bernhardschool, aan de voet van de Beumelerberg, een informatiebord onthuld. De informatie gaat over het grafveld uit de zevende en achtste eeuw, dat daar in 1864 door landarbeiders werd ontdekt. In de grond werden toen aardewerk, sieraden, werktuigen en wapens gevonden.

Op het bord zijn ook tekeningen te zien van leerlingen van de Prins Bernhardschool. Op school is een tijdje geleden in een project aandacht besteed aan deze opgravingen. Daarover kon u meer lezen in het vorige nummer van Darpsproat. Er is een lespakket gemaakt,

zodat ook toekomstige leerlingen kennis maken met de geschiedenis van dit bijzondere stukje Garderen.

En nu is er ook voor niet-leerlingen dit informatiebord. Het werd onthuld door enkele scholieren en wethouder G.J. van den Hengel, die voor deze gelegenheid was verkleed als dorpsoudste. Eerst werd er nog een middeleeuws toneelstukje opgevoerd en na afloop was er limonade, koffie en soesjes.

DJV

► Lintje

Op 26 april is Koos Bronkhorst-Speelziek benoemd tot lid in de Orde van Oranje Nassau. De versierselen daarbij behorend werden bij haar opgespeld door burgemeester Van Dijk. Koos is een op en top, vriendelijke en goedlachse, vrijwilligster die altijd voor alles en iedereen klaar staat. Jarenlang was zij bestuurslid van de plaatselijke NBvP, Vrouwen van Nu, en ook

van de provinciale afdeling van het NBvP, waarin zij tot op heden penningmeester is van de Commissie Maatschappij. Ook als vrijwilligster bij de Veluwe Boys stond zij van 1995 tot 2006 in het clubgebouw. Collecteren voor het Astma fonds deed ze van 1987 tot en met 2007. Als lid van het bejaardentochtcomité verzorgde ze samen met anderen bijna tien het jaarlijkse uitje. Koos was tevens lid van de "Zorggroep voor Ouderen" in Garderen. En op dit moment is ze nog vrijwilliger bij de "Dr. Kruielstichting" en bij de dagopvang van Zorggroep Ena in de "Kruielstaete". Met deze indrukwekkende staat van dienst als vrijwilligster heeft Koos de Koninklijke onderscheiding dan ook meer dan verdiend. Een "apetrotse" Henk werd ook in de feestvreugde niet vergeten en mocht een prachtig boekje bloemen in ontvangst nemen. Dat Henk en Koos in een fijne buurt wonen bleek wel bij thuiskomst. Een groot spandoek met toepasselijk tekst (zie foto), sierde de gevel.

CvM

► Het Zandsculpturenfestijn 2013

De hele zomer komen mensen uit alle windstreken naar Garderen om de zandsculpturen te bekijken. Het thema dit jaar is: Ik hou van Holland ! Dat is prachtig in beeld gebracht door de diverse carvers. Vooral de jubilerende Amsterdamse grachten zijn heel mooi vorm gegeven.

Een heel leuk onderdeel voor de bezoekers is het vinden van spreekwoorden, die in zand afgebeeld zijn. Je kunt ze op een lijst invullen en zo meedoen aan een wedstrijd. Er wordt met veel plezier aan mee gedaan. Zo is er iedere keer weer wat nieuws te doen en te zien aan de Oude Barneveldseweg. Alles is goed bereikbaar, ook met een wandelwagen of een rolstoel. De zandsculpturen zijn nog tot 26 oktober te bewonderen, ook voor Garderenen.

HvdB-R

“HET SWAENTJE” (vervolg en slot)

Nog steeds dwaalt “Het Swaentje” door mijn hoofd, waar heeft het toch gelegen? Gelukkig wonen op Ouwendorp Jacob van de Brug en zijn vrouw...

Ik besluit ze te bellen en een afspraak te maken voor een bezoek. Geen probleem, ik was van harte welkom.

Op de afgesproken tijd meldde ik me en werd zeer hartelijk ontvangen. Mevrouw Van de Brug, een zeer krasse vrouw die met een paar heldere ogen de wereld inkijkt, noodde me binnen.

In de kamer zit haar man, Jacob van de Brug in zijn stoel, met recht een zeer krasse knar die met zijn 84 jaren nog altijd 20 koeien melkt met al de werkzaamheden die daarbij horen! Zijn vrouw houdt het erf bij en verzorgt de hof en de moestuin. Toen ik aankwam viel me al op dat die er echt ouderwets goed uitzagen.

Ik kreeg koffie en het gesprek ging, wat wil je anders, over koetjes en kalfjes. Jacob is op “Het Molentje” geboren en hij wist al vlot te vertellen dat “Het Molentje” ooit gekocht was door de grootvader van zijn moeder en dat het toen ook al zo heette! Ik heb dat eens op-

gezocht en vond dat Jacobs grootmoeder Gerritje Nijhof was, geboren in 1839 en haar grootvader, geboren in 1778, was Frank Hendriksen Nijhof. Frank was getrouwd met Reinhilde Hendriks Bouwers, geboren in Garderen in 1772. Ze was landbouwster en slijtster in sterke drank. En zo kwam dus Jacobs voorvader aan “Het Molentje”!!

Jacob wist zeker dat “Het Molentje” nooit een andere naam had gehad en dat het in de tijd dat zijn voorvader het had gekocht, wel een soort herberg was geweest. Wat “Het Swaentje” betreft, dat was ook een soort herberg en had gestaan op de plek waar nu Jan Willem Bakkenses woont. Met deze uitspraak van Jacob van de Brug die met zijn 84 jaren nog altijd zeer goed weet waarover hij het heeft, was voor mij de discussie gesloten.

Voor we afscheid namen vertelde Jacob nog wat dingen uit zijn jeugd. Bijvoorbeeld dat hij eens moest werken in de oogst voor de grootvader van Jan Willem Bakkenes. Een normaal begin in die tijd was drie uur ‘s-morgens. “Ik had me een beetje verslapen”, vertelde Jacob, “en liep zo rond kwart over drie langs de kerk en kwam daar Bakkenes Sr. tegen... “Ik dacht dat je nooit meer kwam opdagen’, was zijn enige commentaar en meer had hij ook niet te vertellen...! Vroeg uit de veren en hard werken en dat tegen een loon van een dubbeltje per uur en een bord pap...”!

De tijden zijn wel veranderd, dacht ik toen ik de dam afgang en weer naar Garderen reed!

PvdB

Colofon

**Darsproat is een uitgave van
de Vereniging Plaatselijk Belang Garderen en Omgeving**

- Redactie:** Peter van den Born (pvandenborn@planet.nl)
Hennie van den Born-Reitsma (hennievandenborn@planet.nl)
Cees van Middendorp (cosala@chello.nl)
Dick Veldhuizen (d.veldhuizen5@chello.nl)
- Bezorging:** Willem en Jannie Hooijer
- Correspondentie/
secretariaat:** Gemma van Blotenburg (info@plaatselijkbelanggarderen.nl)
- Rekeningnummer:** 3663.20.564
- Website:** www.plaatselijkbelanggarderen.nl

AANMELDINGSFORMULIER voor lidmaatschap 'Plaatselijk Belang Garderen e.o.'

Ondergetekende geeft zich voor 5 euro per jaar op als lid van Plaatselijk Belang Garderen e.o.

Naam: _____

Adres: _____

Handtekening: _____

*Inleveren bij of opsturen naar
Gemma van Blotenburg, Koudhoornseweg 5, 3886 PJ Garderen*

